

17/12

19/12

79

Den tredje ståndpunkten

har under loppet av några dagar två gånger presenterats i radio av hrr Artur Lundkvist och Erik Blomberg. Det är i sin ordning att denna särmening får komma till tals. Men det är förbluffande att vår radio samtidigt systematiskt underlåter att låta den uppfattning framträda som kräver en närmare anslutning till Västerterns försvarsorganisation. Endast vid något enstaka tillfälle, i form av en kort debatt, har allmänheten genom radion fått kännedom om att en sådan uppfattning existerar. Det är alltför väl känt att regeringen inte önskar upplysning och diskussion kring detta problem —

medan i varje fall regeringsorganet anser tredje ståndpunkten värd att propageras i en massa artiklar. Radions följsamhet är lika tydlig som olustig.

Försvar för vidskepelse?

EBBE LINDES anmälan i söndags av Tore Zetterholms pjäs "Simon trollkarlen" avslutades med några frågor, som enligt Lindes mening aktualiserades av stycket:

"I en tid när sjukhus och polikliniker är överfulla och måste avvisa massor av hjälpsökande eller avfärda dem summariskt och när statens dyra kyrka förlorat sitt gamla läkargrepp om folket har vi då råd att visa från oss och förfölja de mäktiga hjälpare som de spontana suggestionssystemen är, de må heta Christian Science, kruska eller homeopati? Är det bättre att människor lider än att de hjälps av annat än penicillin? När vi vet så litet om själens krafter kan vi då påstå säkert utan bevis att sockerpiller eller en sval hand alltid måste vara ineffektivare än röntgen? Och kan förföljelsen mot kvacksalveriet utan stöd av hållbar jämförelsestatistik med rätta ske i vetenskaplighetens namn när dock vetenskaplighetens väsen just är att aldrig svära på förutfattade teoretiska åsikter, hur plausibla de än syns, utan endast och allenast gå efter försöksresultat?"

"Svaret är nej", var Lindes slutord. Det svaret bör inte stå oemotsagt, och detta har Linde säkerligen inte heller avsett.

Själva frågorna är, synes det mig, formulerade med en oklarhet eller tvetydighet som är vanlig i resonemang om dessa ting. Låt oss vara pedantiska och börja med frågor om frågorna. Menar verkligen Linde

att vi skall tillgripa låt oss säga homeopati därför att sjukhusen är överfulla? Om sjukvård är bättre än homeopati, bör vi då inte i stället bygga flera sjukhus? Om sjukhusen är sämre, bör vi då inte avskaffa dem? Rimligen kan inte Linde mena detta; han vill säkert ha flera och bättre sjukhus. Men skulle då suggestion och dylikt rekommenderas blott som en tröst åt dem som inte kan få ordentlig behandling? En sådan tanke är, bortsett från sin allmänna underlighet, oförenlig med de följande frågorna, som innefattar ett principiellt hävdande av suggestionsmetodernas värde.

I samma fråga sägs att kyrkan "förlorat sitt gamla läkargrepp om folket". Här antyds alltså att kyrkan tidigare i väsentlig grad botat sjukdomar — rimligen genom suggestion — men att den nu inte är i stånd till det. I stället för den gamla religionssurrogat tillgripas, såsom kruska eller homeopati. Varför inte likaväl anbefalla böner; de är säkert vanligare än någon annan suggestions-teknik, och vi har flera högt bildade biskopars intyg på att de kan hjälpa åtminstone vid vissa lindrigare sjukdomar. Är det svårare att tro på Gud än på sockerpiller — på den frå-

gan tycks Linde svara ja utan varje betänkanke, trots att religionen i vårt land är ojämförligt mera utbredd än homeopatin.

Jag skall inte fortsätta med analysen av frågorna; det skulle bli för långgrandigt. Vad Linde i första rummet måste avse är att vi skall respektera och använda suggestionsmetoder mer än vi nu gör. Det är en medicinsk fråga som jag — och väl också Linde — är oförmögen att konkret diskutera, men ett par väsentliga fakta — som Linde inte berör — bör understrykas. Läkarvetenskapen använder suggestionsmetoder i många fall, men naturligtvis inte i sådana fall då man är övertygad om att de inte hjälper — inte heller lär våra läkare vilja begagna suggestionsmetoder av den art som innebär att man ljugar för patienten (t. ex. genom att framställa ett sockerpiller som ett läkemedel). Christian Science, homeopati osv. är tillätta i Sverige; kan man anse det vara förföljelse, om inskridande sker då patienten blir uppenbart lidande eller då handpåläggning eller sockerpiller används för att bota sådana sjukdomar som kräfta eller syfilis? Att dessa metoder i sådana fall inte hjälper, det behövs inte komparativ statistik för att klarlägga, utan blott kunskaper om sjukdomens natur.

Såvitt jag förstår snuddar Linde även vid en helt annan tankegång, som ger bakgrund och kraft åt hans på läkekons-ten inriktade reflexioner. Han tycks vilja understryka att en tro kan hjälpa själen, även om den är utan betydelse för kroppen. Låt folk äta sockerpiller och be böner; om de inte blir friskare, så blir de åtminstone gladare. Det är en urgammal men ständigt fräsch föreställning, en huvudlinje i hela den moderna antiintellektualismen; det talas om att religionen måste friskas upp, att fascism eller kommunism får tjänstgöra som surrogat, att myter skall skapas för masskonsumtion. Något svar på frågan om vidskepelse ökar eller minskar mänsklighetens lycka skall här ej försökas — frågan hör till de meningslösa i den allmänna form, i vilken den är populär. Men det bör påpekas att tankelinjen konsekvent leder till åsiktsförtryck — helt enkelt därför att sanningen, om den är fri, har ett övertag; det märks småningom att en operation av tumörer är effektivare än besvärjelser.

Säkerligen vill ej Linde, som är gammal rationalist, godta det principiella försvaret för vidskepelsen, men jag tror att han omedvetet smittats en smula av pragmatismen.

HERBERT TINGSTEN